

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE MEMBRIS ECCLE-||SIAE MILITANTIS,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XIII. De officiis Ministrorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53880)

TIVS autem in epistola ad Antiochenes ita concludit: *Saluto, inquit, sanctum Presbyterum Vestrum, saluto sanctos Diaconos, saluto Subdiaconos, Lectores, Cantores, Ostiarios, Laborantes, Exorcistas.*

Ad hæc, tempore sancti Cypriani, omnes ordines erant in Ecclesia, nec tamen tunc cœperunt: Nam ut de re antiqua, & ubique recepta loquuntur auctores illius temporis, qui sanè non multum aberant ab Apostolicis temporibus. CYPRIANVS lib. 2. epist. 10. *Exemplaria, inquit, eadem nunc quoque per Mettium Hypodiamonum à me missum, & Nicephorum Acolutum transmissi.* Libro 2. epist. 5. & lib. 4. epist. 5. scribit se ordinasse Lectores Aurelium, & Celerinum. Lib. 5. epist. 14. *Presbyter, inquit, de Clero, & Exorcista, & Lector Lucianus scripsit.*

Eodem tempore scripsit epistolam sanctus Cornelius ad Fabianum Antiochenum, ex qua hæc sunt verba apud Eusebium lib. 6. hist. Eccles. cap. 33. *Is ergo qui Euangelium vendicabat, nesciebat in Ecclesia Catholica unum Episcopum esse debere, & ubi videbat esse Presbyteros XLVI. Diaconos septem, Subdiaconos septem, Acolutos XLII. Exorcistas, & Lectores cum Ostiariis LII.* Omitto Concilium Laodicenum canone 24. & Carthaginense IV. can. 2. & sequentibus in quibus omnium ordinum mentio fit, quorum hoc celebratum est ante annos M. C. illud antè annos M. C. C. ex quibus satis colligitur rem esse longè antiquiorem, quàm putat Calvinus.

CAPVT XIII.

De officiis Ministrorum.

RESTAT officium, in quo etiam nõ parum à nobis Kemnitius, & Calvinus dissentiunt. Dicamus de singulis seorsim. *Exordium in Ecclesia sumitur à prima tonsura, quæ quidem non est ordo, cum nullum habeat certum officium annexum, sed est quedam dispositio, ac preparatio ad ordines; Profitentur enim se ordinibus initiandos, & à seculi negotiis ad militiam Ecclesiasticam transituros, qui ita tondentur. Porro de ritu tonsuræ, & rasuræ erit infra propria disputatio.*

PRIMVS

PRIMVS igitur ordo, Ostiariorum est, de quo ordine ferè conuenimus: Faterur enim Calvinus lib. 4. Institut. cap. 4. §. 9. Officium Ostiariorum apud veteres fuisse aperire, & claudere fores Ecclesiæ, proinde curam habere ipsius templi; ceterum postea libro eodem, cap. 19. §. 27. reprehendit, quod solenni ritu Ostiarios ordinent Episcopi apud nos. Existimat enim ipse non esse certum ordinem Ecclesiasticum, sed officium tantum, quale est eorum, qui Ianitores sunt in prophanis domibus. At nihil ipse affert, quo sententiam suam prober: Nos autem habemus testimonia supra citata, in quibus Ostiariorum ordo inter ordines Ecclesiæ numeratur; ac præterea in Concilio Carthagenens. 4. can. 9 præscribitur forma, & ritus ordinandorum Ostiariorum, & est ille ipse, quo nunc utitur Ecclesia: Ostiarius, inquit Concilium, cum ordinatur postquam ab Archidiacono instructus fuerit, qualiter in domo Dei debeat conuersari, ad suggestionem Archidiaconi tradat ei Episcopus claues Ecclesiæ de Alvario dicens; Sic age, quasi redditurus Deo rationem pro his rebus, quæ his clauibus reconduntur. Itaque Calvinus dum hæc ridet, non solum modernos Papistas, ut ipse loquitur, ridet, sed etiam Ecclesiam Catholicam, quæ est, & quæ erat in Christo, ante annos M. C.

SECUNDVS est ordo Lectorum, quorum officium erat legere ex pulpito in Ecclesia quidquid legendum erat ex utroque Testamento; nam etiam Euangelia legi à Lectoribus consueuisse, testatur CYPRIANVS lib. 2. epist. 5. ubi loquens de Aurelio ordinato Lectore: Nihil, inquit, magis congruit voci, quæ Dominum gloriosa prædicatione confessæ est, quàm celebrandis diuinis lectionibus personare, & post sublimia Verba, quæ Christi martyrium proloquuta sunt, Euangelium legere, & nunc Martyres sunt. Hæc ille. Credibile tamen est, Lectoris officium non fuisse, ut legeret Euangelium tempore sacrificij, (id enim Diaconorum fuisse paulò post ostendemus) sed solum extra illud tempus.

CALVINVS faterur quidem hoc fuisse officium Lectorum, lib. 4. cap. 4. Institut. §. 9. Sed dicit non fuisse gradum, neque ordinem certum in Ecclesia, sed solum solitos Episcopos quibusdam ex domesticis suis ministris iniungere, ut in Ecclesia

clelia

clesia legerent Scripturas, vt eo modo innotescerent plebi, & discerent ferre conspectum hominum.

AT NON solùm Concilium Carthaginense IV. can. 8. præscribit ritum solennem ordinandi Lectores, sed etiam S. Cyprianus lib. 2. epist. 5. lib. 3. epist. 22. & lib. 4. epist. 5. aperte significat, Lectoratum fuisse ordinem, & gradum in Ecclesia; nam passim vocat gradum, & honorem Ecclesiasticum. Item dicit, Celerinum initio ex humilitate refugisse eum gradum, sed tandem diuina reuelatione admonitum acquieuisse. Ad hæc excusat multis verbis, quod quosdam ordinauerit Lectores, urgente necessitate, sine consilio, & consensu expresso Cleri. Deniq; dicit, se prius quendam Satorum nomine fecisse Clero proximum, quod ei permisisset in Paschate legere in Ecclesia, cùm ordinatus non esset; deinde verò eum in Clerum cooprasse, atque ad ordinem Lectoris promouisse. Vbi vides aliud esse legere in Ecclesia, quod solùm Calvinus agnoscit; aliud verò promoueri ad ordinem Lectoris.

TERTIUS ordo Exorcistarum est, ad quorum officium pertinet exorcismos Ecclesiæ legere super Energumenos, & eo modo præparare illos, vt sacrificij diuini participes fieri possint. Olim siquidem, quia frequentissimè dæmones pelebantur de corporibus humanis, concurrebant plurimi Energumeni ad Ecclesiam, ita vt essent quasi greges Energumenorum, ac propterea iste ordo institutus fuit.

Fuisse reuera ordinem cæterum Ecclesiasticum Exorcistarum, & non solùm donum, & gratiam gratis datam, vt vult Calvinus, patet ex testimoniis suprâ citatis, Ignatij in epistola ad Antiochenos, Cornelij Papæ in epistola ad Fabianum, apud Eusebium libro 6. histor. cap. 33. & Cypriani libro 5. epistola 14. Concilij Romani sub Syluestro can. 3. & Concilij Laodiceni canone 24. vbi Exorcistæ inter ordines numerantur: sed præcipuè id ostenditur ex Concilio Carthaginense IV. can. 7. vbi sic legimus: Exorcista cùm ordinatur, accipiat de manu Episcopi libellum, in quo scripti sunt exorcismi, dicente sibi Episcopo, Accipe, & commenda memoria, & habeto potestatem imponendi manum super Energumenum, siue baptizatum, siue catechumenum. Concilium item Laodicenum can. 26. prohibet, ne quis exorcizet, neque

que publicè, neque priuatim, nisi ab Episcopo ad eum ordinem prouectus sit.

Ex quibus Conciliis intelligimus, quàm apertè mentiatur Calvinus, cum ait lib. 4. Instit. cap. 19. §. 24. *Fingitur illis Exorcistis potestas data imponendi manus super Energumenos.* Quomodo enim fingimus, quod ex tam antiquis Conciliis comprobamus? Adde etiam testimonium Sulpitij, qui in libro de vita D. Martini, cap. 4. ita scribit: *Tentauit Hilarius imposito Diaconis officio sibi Martinum arctius implicare, & ministerio Vincire diuino, sed cum sepius restitisset, indignum se esse Vociferans, intellexit Vir altioris ingenij, hunc eum modo posse cõstringi, si id ei officij imponeret, in quo quidem locus iniuriæ videretur; itaq; Exorcistam eum esse praecepit, quam ille ordinationem ne despexisset tanquam humilioris, videretur, non repudiavit.*

QUARTVS ORDO Acolutorum est, quorum id est proprium, vt cum cereo accenso sequantur Diaconum ad locum Euangelij: & vrceolos, atque ampullas ad sacrificium præparent, ac Subdiacono porrigant. Inde enim dictus est Acolutus, quasi pedissequus ab ἀκολυτέω, quod est sequor, & etiam ceroferarius à gestando cereo.

Hic verò Calvinus risum tenere non potest; sic enim ait lib. 4. Institut. cap. 19. §. 23. *Sed, inquit, imprimis spectabilis est argutia, qua in Acoluti nomine philosophantur, ceroferarium appellantes, Verbo, & arbitror, magico, certè inaudito Gentibus ac linguis omnibus.* Et suprâ cap. 4. §. 9. *Vocabant, inquit, Acolutos, qui Episcopo in domesticis obsequiis adessent, eumq; perpetuò comitarentur, primum honoris causa, deinde ne qua suspicio oriretur.* Hæc ille. Itaque vult Acolutos nihil aliud olim fuisse, nisi Episcoporum quasi Cubicularios. At ipse quidem nullo teste probat quod dicit, proinde viderit ipse, an non finxerit Acoliti officium ex capite suo: Nos autem Acolutorum ordinem fuisse, & gradum Ecclesiasticum, probamus ex testimoniis plurimis suprâ citatis, Cornelij, Cypriani, Concilij Romani, & Concilij Carthaginensis.

Porro ad officium eius pertinuisse cereos, & vrceolos, quæ Calvinus ridet; testatur Concilium Carthaginense IV. canone 6. *Acolutus, inquit Concilium, cum ordinatur, ab Episcopo quidem*

quidem

quidem doceatur, qualiter in officio suo agere debeat, sed ab Archidiacono accipiat cerofera cum ceruo, ut sciat se ad accendenda Ecclesia lumina mancipari: Accipiat & vrceolum & vacuum, ad suggerendum Vinum in Eucharistiam sanguinis Christi. Hæc ibi. Vbi etiam vides nomen ceroferrarij non esse magicum, neque omnibus Gentibus, & linguis inauditum, nisi tot sanctos Patres, & cum eis D. Augustinum, qui Concilio intererat, Magos, & nullius Gentis aut linguæ homines esse velis. Idem quoque nomen est apud Isidorum libro 7. etymolog. cap. 12. apud Amalarium lib. 2. cap. 10. apud Rabanum libro 1. de Institut. Clericorum, capite 9. apud Hugonem libro 2. de Sacramentis, part. 3. capite 5. & apud alios multos, qui nec Magi erant, nec nullius Gentis, aut linguæ.

QUINTVS ordo Subdiaconorum est, ad cuius officium propriè pertinet ministrare Diacono in sacrificio, ac propterea dum ordinatur, accipit calicem vacuum, & patinam, ut habemus in Concilio Carthaginensi IV. can. 5. & in Concilio Toletano IV. canone 27. Eiusdem est epistolas B. Pauli ad Missam legere, ut Concilium Remense canone 4. docet. Meminerunt huius ordinis omnes auctores supra citati. Proinde falsum est quod scribit Calvinus lib. 4. Institut. cap. 4. §. 5. Subdiaconorum officium nihil aliud fuisse, nisi iuuare Diaconos in eleemosynis distribuendis, pauperibusque curandis.

SEXTVS ordo Diaconorum est, quos oblationibus colligendis, & opibus Ecclesiæ administrandis præpositos fuisse, inter Catholicos, & hæreticos constat; id enim testantur Acta Apostolorum, cap. 6. Idem patet ex Leone in sermone de sancto Laurentio: ex quo officio fortassè factum est olim, ut Diaconi insolescerent aduersus Presbyteros; semper enim officia pecuniaria adamata præ ceteris fuisse videntur. Reprehendunt Diaconorum arrogantiam Concilia nonnulla, Nicænum can. 14. Laodicenum can. 20. & Toletanum IV. can. 38. Item Patres, Cyprianus lib. 3. epist. 9. Hieronymus in epist. 85. ad Euagrium, & lib. 14. in Ezechielem, cap. 48. & Bernardus lib. 4. de consideratione.

Sed præter hoc officium habebant etiam Diaconi alia nonnulla, quæ aduersarij non agnoscunt. PRIMO, Diaconorum

norum erat Sacerdoti sacrificanti assistere, ac ministrare, & populo distribuere Eucharistiã: ac propter sacrum hoc ministerium, potissimum sacram ordinationem accipiunt. Videmus enim Actor. 6. per impositionem manuum ordinari Diaconos, qua sacra cærimonia non est credibile Apostolos vsuros fuisse, si solum ministerium mēsarum Diaconis committere voluissent, antea enim viduæ ministrabant mensis, nec tamen certo ritu ordinabantur.

Præterea Clemens lib. 2. cap. 14. Constitut. significat Diaconos Sacerdoti ministrare solitos in sacrificij oblatione: quod etiam apertè docet Cyprianus in sermone 6. qui est de lapsis: Idem cognoscimus ex historia sancti Laurentij, apud Ambrosium lib. 1. de officiis, cap. 41. Inducit enim sanctum Laurentium sic loquentem ad D. Sixtum: *Quo progredieris sine filio pater? Quò Sacerdos sancte sine Diacono properas? Tu nunquam sine ministro sacrificium offerre consueveras.* Et infra: *Cui commisisti consummandorum consortium Sacramentorum, huic consortium tui sanguinis negas?* Idem patet ex liturgia Chrysostomi, & ex homil. 83. super Matthæum. Idem ex sancto Gregorio, qui in epistola ad Leandrum, quæ præfigitur libris eius in Iob, nihil aliud Diaconatum, nisi sacri altaris ministerium vocat: Denique Ildorus, Rabanus, Amalarius, Hugo, & alij suprà citati, qui describunt officia omnium ordinum, hoc docent, quod nos diximus.

SECUNDO, Diaconorum erat tempore sacrificij Evangelium legere: Id testatur præter suprà dictos auctores sanctus **HIERONYMVS** in epist. 48. ad Sabinianum: *Tu, inquit, exanguis & pallidus, vs suspicione omni careres, Evangelium Christi, quasi Diaconus lectitabas.* Testatur etiam **S. GREGORIUS** in Synodo Romana, quæ habetur lib. 4. epist. cap. 88. vbi prohibet, *ne Diaconi cantent in Ecclesia, excepto Evangelio, tempore sacrificij*: Idem etiam testantur Concilia antiqua, Valense can. 4. & Remense can. 5.

TERTIO, Diaconorum erat baptizare, prædicare, reconciliare publicos pœnitentes, Eucharistiam deferre, & præbere Laicis, ac breuiter omnia facere, quæ Episcopi & Presbyteri faciunt, excepta consecratione corporis Domini, & ordinatione Clericorum, & aliis officiis, quæ requirunt potestatem

testatem ordinis. nam Diaconos baptizare posse, patet exemplo Philippi Diaconi, Actor. 8. vnde TERTULLIANVS in libro de Baptismo: *ius, inquit, dandi Baptismū summus Sacerdos habet, dehinc etiam Presbyteri, & Diaconi.* Posse item Diaconos prædicare, docet exemplum Stephani & Philippi Diaconorum, Actor. 7. & 8. Item exemplum S. Vincentij Martyris, qui cum Diaconus esset, prædicabat tamen, vt Augustinus testatur serm. 2. de S. Vincentio.

Denique Gregorius lib. 4. epist. cap. 88. docet, ad Diaconum etiam pertinere officium prædicationis, & ipsum etiam Gregorium adhuc Diaconum prædicasse testatur Ioannes Diaconus in eius vita lib. 1. cap. 41. Rursus Diaconos aliquando reconciliare solitos pœnitentes in absentia Episcopi & Presbyterorum, docet Cyprianus lib. 3. epist. 17. Item Eucharistiam præbere Laicis in absentia Presbyterorum posse Diaconos, docet Concilium Nicænum can. 14. Testatur item Iustinus in Apologia secunda extrema, Diaconos deferre solitos Eucharistiam ad absentes.

Est tamen obseruandum, hæc omnia, ac præcipue officium prædicandi, propria Episcoporum esse, ita vt ne Presbyteris quidem prædicare liceat, nisi ex Episcopi mandato, aut consensu. Episcopi enim proprie Apostolis succedunt, Apostoli autem sunt, qui Actor. 6. dicunt: *Non est bonum nos derelinquere Verbum Dei, & ministrare mensis.* Scribit etiam Possidius in vita B. Augustini, cap. 5. Valerium Episcopum concessisse sancto Augustino Presbytero suo prædicandi potestatem, quod ipse cum Græcus esset, minus commodè Latino populo prædicare posset. Legimus quoque in Concilio Vasensi secundo, cano. 2. factam ab Episcoporum Concilio Presbyteris potestatem prædicandi. Ibidem præcipitur etiam vt Diaconi, quando non est Presbyter, qui prædicet verbum, Homilias sanctorum Patrum loco concionis recitent.

SEPTIMVS ordo, Sacerdotum est, de quo grauis conuersa inter nos, & hæreticos versatur, qua in sequenti capite disputanda est.